

Mewa magellańska
w „znośzonej” szacie
godowej (połowa marca).

foto: Piotr Gryz

Mewa magellańska

PIOTR GRYZ

www.ornitofrenia.pl

Amerykę Południową zamieszkuje wiele gatunków mew, z których część zupełnie nie przypomina gatunków występujących w Polsce. Jedną z najpiękniejszych i najbardziej interesujących jest mewa magellańska – endemit Patagonii i Falklandów.

Podrodzina mew Larinae obejmuje dziś 50–62 gatunków zgrupowanych w 10–11 rodzajach i zamieszkujących cały świat – od tropików po tereny polarne Arktyki i Antarktyki. Nic więc dziwnego, że należy do niej wiele egzotycznych gatunków, z których 10 gnieździ się w Ameryce Południowej. Część południowoamerykańskich mew bardzo przypomina gatunki europejskie, czego najlepszym przykładem jest mewa patagońska *Chroicoce-*

phalus maculipennis, bliźniaczo podobna do mewy śmieszki *Ch. ridibundus*, czy mewa południowa *Larus dominicanus*, stanowiąca swojego rodzaju kopię mewy żółtonogiej *L. fuscus*. Istnieją jednak gatunki, które zupełnie nie przypominają europejskich mew, a najlepszym przykładem jest mewa magellańska *Leucophaeus scoresbii*, stanowiąca endemit wybrzeży Patagonii i Falklandów, której zasięg rozciąga się od wyspy Chiloé (Chile) i Punta Tombo (Argentyna) aż do Ziemi Ognistej. Mewa magellańska jest też jedną z najbardziej interesujących i najpiękniej ubarwionych mew.

Piękność z wybrzeży Patagonii

Mewa magellańska jest średniej wielkości mewą, osiągnąca długość 40–46 cm, rozpiętość skrzydeł 104–110 cm oraz masę ciała 520–524 g (Shirihai 2019, Burger i in. 2020). Pod względem wielkości najbardziej przypomina występującą w Polsce mewę siwą *Larus canus*, choć ma od niej wyraźnie krótsze, szersze i bardziej zaokrąglone skrzydła, które w locie są zazwyczaj mocno wygięte w dół na nadgarstkach. Samce mewy magellańskiej są większe od samic, ale często zdarza się, że w pewnym stopniu wymiary pokrywają się u obu płci (Jaramillo 2003). Najbardziej rzuca się w oczy charakterystyczne i nietypowe ubarwienie tego gatunku. U ptaków dorosłych w szacie godowej (od lipca do marca) głowa i spód ciała są jednolicie jasnoszare, wyraźnie kontrastujące z czarnym lub ciemnoszarym płaszczem oraz czarnymi lotkami pierwszorzędowymi

W marcu u wielu mew magellańskich zaczynają się pojawiać ciemniejsze pióra na głowie, charakterystyczne dla szaty spoczynkowej.

mi, nieposiadającymi białych perełek jak u wielu innych mew. Zamiast tego skrzydła mają szeroką, białą i trójkątną tylną krawędź, rozciągającą się od nasady do lotek drugorzędowych i wewnętrznej części lotek pierwszorzędowych. Rzuca się w oczy także biały, równo ścięty ogon. Charakterystyczne jest także cynobrowoczerwone ubar-

wienie potężnego, dość krótkiego dzioba oraz krótkich nóg. Tęczówka jest natomiast biała lub żółtawobiała, z wyraźną jaskrawoczerwoną obrączką oczną. Ciekawe jest, że u samców i samic w upierzeniu spoczynkowym oraz u osobników drugorocznych na głowie pojawia się ciemnoszary, czasami cętkowany kaptur. Jest to więc całkowite

foto: Piotr Gajz

przeciwieństwo niektórych występujących w Polsce mew, np. śmieszki, u których kaptur pojawia się w szacie godowej, a nie spoczynkowej.

Ptaki juwenalne mają natomiast unikalne wśród mew jednolicie ciemnobrązowe upierzenie głowy i górnej pierśi, łączące się z białawym brzuchem i łupkowo-brązowym

płaszczem. Oprócz tego na ogonie wstępuje niewyraźna, ale szeroka, ciemna pręga, nieobejmująca zewnętrznych sterówek, a nagie części ciała są ciemnoszaro-brązowe do czarniawych.

Ptaki immaturalne (pierwsza zima/lato) są podobne do juwenalnych, ale spód ciała i gardło są wyraźnie jaśniejsze, a całe upierzenie stopniowo blednie, stając się bardziej plamiste wraz z jego zużyciem podczas pierwszego lata. Dziób natomiast ma już cielistą lub różowawą podstawę i rozmytą ciemną końcówkę, tęczęwki są nadal ciemne, a nogi różowo-pomarańczowe. U starszych osobników immaturalnych dziób jest już prawie w całości czerwonawy, z ciemną plamką na żuchwie, a nogi są czerwobrązowe. Jednak dopiero w drugim roku życia tęczęwka staje się biaława.

Ostateczne upierzenie mewy magellańskiej nabywają pod koniec trzeciego roku życia, ale początkowo nadal wykazują pewne ślady niedojrzałości w upierzeniu. Warto jeszcze wspomnieć o pisklętach tego gatunku, które pokryte są bladym puchem, upstrzonym dyskretnymi czarnymi plamami i smugami, tworzącymi długie pasy od nasady dzioba do szyi. Tak charakterystyczne ubarwienie sprawia, że piskląt mewy magellańskiej praktycznie nie da się pomylić z innym gatunkiem.

Współwystępująca mewa południowa ma również czarny płaszcz, ale brak jej szarej barwy na spodzie i przede wszystkim czerwonych lub brązowo-czerwonych nagich części ciała. Od mewy pręgosternej *Larus belcheri* różni się natomiast mniejszym rozmiarem, brakiem czarnej przepaski na ogonie i również nagimi częściami ciała o innej barwie. Ten charakterystyczny wygląd oraz budowa mewy magellańskiej jest jednak zmorą taksonomów. Z powodu mocnego i dość dużego dzioba bywała uważana za kuzynkę mewy grubodziobej *Larus pacificus* i razem z nią umieszczano ją w odrębnym rodzaju *Gabianus*. Inni badacze uważali, że prawdopodobnie jest najbliższą kuzynką mewy pręgosternej *Larus belcheri*, mewy argentyńskiej *L. atlanticus* lub – chyba najbardziej podobnej do niej – mewy śniadej *L. heermanni*. Jeszcze inni naukowcy wskazywali, że jej wyjątkowe zachowanie, upierzenie i wygląd piskląt uzasadniają umieszczenie jej w osobnym rodzaju. Obecnie mewa magellańska jest umieszczona w rodzaju *Leucophaeus* razem z kilkoma innymi mewami z południowej półkuli, ale kto wie, co wykażą kolejne badania, zwłaszcza że wciąż niewiele wiadomo o ewolucji i przeszłości tego gatunku. Szczątki mewy magellańskiej znaleziono do tej pory tylko na wyspie West Point (Falklandy) i są one datowane na środkowy holocen, 5200–5480 lat temu (Adams i Woods 2016).

Oportunistyczny sąsiad

Mewa magellańska zamieszkuje głównie skaliste wybrzeża, lecz po lęgach często odwiedza także porty. Gniazda buduje na niskich klifach, piaszczystych lub żwirowych plażach, w bagnistych zagłębieniach lub na cyplach pod osłoną nadmorskich grzbietów. Gniazdo jest najczęściej zlokalizowane w pobliżu zbiornika słodkiej wody i zasobnego żerowiska – kolonii ptaków lub ssaków morskich, rzeźni, kanałów ściekowych lub gospodarstw.

Wiadomo jednak, że co roku mewy zmieniają miejsca lęgowe. Gniazdują głównie w małych, ale gęstych koloniach (1–1,6 par/m²), liczących do 25 par (wyjątkowo ponad 200 par). Gniazdo jest zwykle osłonięte glazami lub trawą (np. wiechliną *Poa*), wodorostami i in. roślinnością i czasami umieszczane jest też na nagich wulkanicznych skałach. Zbudowane jest głównie z wodorostów oraz innej roślinności, natomiast wyściółkę stanowi trawa. Okres lęgowy tego gatunku zaczyna się już we wrześniu, ale składanie jaj rozpoczyna dopiero na początku (Ziemia Ognista) lub pod koniec listopada (Punta Tombo), przy czym najczęściej w grudniu. Zniesienie składa się zwykle z 2–3 oliwkowo-białych lub szaro-zielonych, ciemno nakrapianych jaj, które wysiadywane są 24–27 dni (Yorio i in. 1996). Pisklęta opuszczają gniazdo już po 2–5 dniach i podążają za rodzicami. Ciekawe jest, że starsze pisklęta mogą tworzyć żłobek, w którym gromadką młodych ptaków opiekuje się zwykle jeden dorosły osobnik.

Sukces lęgowy mewy magellańskiej wynosi zwykle ok. 50 proc., a połowa jaj jest tracona prawdopodobnie w wyniku drapieżnictwa. Paradoksalnie może to wynikać z tego, że mewa magellańska jest bardzo agresywnym i mało płochliwym gatunkiem (Couve i Vidal 2003), który niekiedy dopuszcza intruza nawet na odległość 1 m od gniazda. Gdy ta granica zostaje przekroczona, zawzięcie atakuje nawet silniejszego i większego przeciwnika, choć niestety mimo wysiłków, często jest już wtedy zbyt późno na uratowanie lęgu, np. w przypadku spotkania z nibylisem *Lycalopex sp.*

Mewa magellańska zwykle występuje w sąsiedztwie kolonii pingwina magellańskiego *Spheniscus magellanicus*, kormorana niebieskokookiego *Leucocarbo (a.) atriceps* lub królewskiego *L. (a.) albiventer* i uchatki patagońskiej *Otaria flavescens*. Nie dzieje się tak bez przyczyny. To właśnie te gatunki stanowią główną bazę pokarmową dla oportunistycznej mewy (Suárez i Yorio 2005). Zwykle żywi się ona ich padliną, jajami, pisklętami oraz – w przypadku ssaków – ich łóżyskami i odchodami. Badania radiotelemetryczne wykazały, że żeruje dość blisko kolonii tych gatunków zarówno na etapie inkubacji, jak i odchowu piskląt. Często też wykorzystuje wtargnięcie człowieka do kolonii ptaków morskich (np. podczas badań), porwijąc niestrzeżone jaja i pisklęta. Okazjonalnie wykrada też pokarm dostarczany pisklętom kormoranów i pingwinów. Obserwowano również odbieranie zdobyczy większej i silniejszej mewie południowej.

Po lęgach oraz w przypadku niedostępności tradycyjnego pożywienia sonduje też w wodorostach (jak siewki), łapie rojące się na plaży muchy oraz zbiera małże, które następnie zrzuca na skały, aby rozbić twardą skorupę. Niektóre osobniki są także częstymi gośćmi na wysypiskach śmieci, w zakładach przetwórstwa rybnego i przy wyłotach ścieków. Analiza diety w koloniach na południu Patagonii wykazała, że obejmuje ona zwykle różnorodne mięczaki, skorupiaki i ryby, zwłaszcza małża *Perumytilus purpuratus*, morszczuka argentyńskiego *Merluccius hubbsi* i kałamarnicę patagońską *Loligo gahi*, ale nie jest do końca jasne, czy jest to zdobycz schwytana, czy wydobyta z odchodów ssaków morskich (Gandini i in. 2008).

Mewa magellańska wchodząca w drugi rok życia (szata immaturalna) ma jeszcze ciemną tęcza, ale dziób jest już prawie w całości czerwony.

fol. Piotr Głusz

Mewa magellańska
w szacie spoczynkowej
posiada mniej lub bardziej
ciemny kaptur na głowie.

fol. Piotr Głyz

U kilkumiesięcznej
mewy magellańskiej
pojawia się już różowa
barwa na dziobie,
ale upierzenie jest
jeszcze brunatne,
a tęczówka ciemna.

fol. Piotr Głyz

Po lęgach osiadłe ptaki z falklandzkiej populacji koczują wokół wysp. Inaczej jest w przypadku mew zamieszkujących kontynent, które są wędrowne, a ich zimowiska są zlokalizowane w północnej części areалу lęgowego oraz na północ od niego. Niektóre ptaki z Chile docierają aż ok. 550 km na północ od granic areалу lęgowego – do wyspy Santa Maria. Ptaki z atlantyckich wybrzeży migrują na znacznie mniejszą odległość, docierając zaledwie do półwyspu Valdés w Argentynie. Mewy magellańskie stwierdzono też kilka razy daleko poza ich naturalnym zasięgiem, m.in. na Georgii Południowej, Orkadach Południowych, Sandwichu Południowym i na Szetlandach Południowych w Antarktyce (Rootes i in. 1988, Prince i Croxall 1996).

Mewa magellańska jest sklasyfikowana jako gatunek najmniejszej troski, nie jest zagrożona wyginięciem, a całkowita liczebność jej populacji szacuje się na 10 000–28 000 osobników (Birdlife International 2022). Większość gatunku zamieszkuje Falklandy, gdzie znajduje się wiele kolonii, liczących łącznie 3000–6000 par (Woods i Woods 1997), ale istnieje też wiele kolonii na wybrzeżu Ameryki Południowej, gdzie gatunek uważany jest za pospolity w południowym Chile i na znacznej części Ziemi Ognistej. Większość patagońskich kolonii utrzymuje mniej niż 25 par, a całkowitą populację argentyńską oszacowano na zaledwie 700 par w 26 koloniach. Populacje uważa się za stabilne, choć brak informacji na temat tempa reprodukcji lub trendów demograficznych. Miejmy więc nadzieję, że ta przepiękna mewa wciąż będzie ozdobą wybrzeży Patagonii.

Literatura

- Adams M.P. i Woods R.W. 2016. Mid-Holocene Falkland Islands bird bones from a peat deposit, including a new species of caracara. *Emu* 116:370-378.
- BirdLife International. 2022. Species factsheet: *Larus scoresbii*.
- Burger J., Gochfeld M., Garcia E.F.J. i Boesman P.F.D. 2020. Dolphin Gull (*Leucophaeus scoresbii*), version 1.0. W: Birds of the World (red: J. del Hoyo, A. Elliott, J. Sargatal, D. A. Christie i E. de Juana). Cornell Lab of Ornithology, Ithaca, NY, USA.
- Couve E. i Vidal C. 2003. Birds of Patagonia, Tierra del Fuego and Antarctic Peninsula, the Falkland Islands and South Georgia. Fantastico Sur Birding Ltda, Punta Arenas.
- Gandini P.A., Seco Pon J.P. i Frere E. 2008. Composición de la dieta de la Gaviota Austral (*Larus scoresbii*) en Patagonia, Argentina. *Ornitología Neotropical* 19: 109–116.
- Jaramillo A. 2003. Birds of Chile (Princeton Field Guides, 28). Princeton University Press.
- Prince P.A. i Croxall J.P. 1996. The birds of South Georgia. *Bulletin of the British Ornithologists' Club* 116 (2):81–104.
- Rootes D.M. 1988 The status of birds at Signy Island, South Orkney Islands. *British Antarctic Survey Bulletin* (80): 87-119.
- Shirihai H. 2019. A Complete Guide to Antarctic Wildlife. The Birds and Mammals of the Antarctic Continent and the Southern Ocean. Second edition. Bloomsbury Publishing, UK.
- Suárez N. i Yorio P. 2005. Foraging patterns of breeding Dolphin Gulls *Larus scoresbii* at Punta Tombo, Argentina. *Ibis* 147: 544–551.
- Yorio P., Boersma P.D. i Swann S. 1996. Breeding biology of the Dolphin Gull at Punta Tombo, Argentina. *Condor* 98: 208–215.
- Woods R.W. i Woods. A. 1997. Atlas of Breeding Birds of the Falkland Islands. Anthony Nelson, Oswestry, UK.